הלכה · משנה תורה · מפרשים · נחל איתן · ספר זמנים

נחל איתן על משנה תורה, הלכות שופר וסוכה ולולב

רבי אברהם משכיל לאיתן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נחל איתן על משנה תורה, הלכות שופר וסוכה ולולב

רבי אברהם משכיל לאיתן

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נחל-איתן-על-משנה-תורה-הלכות-שופר-וסוכה-ולולב/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ג 4
הלכה ד 5
פרק ב 6
הלכה ד 6
פרק ד 6
הלכה טז 6
פרק ה 7
הלכה ד 7
פרק ז 8
הלכה ז 8
פרק ח 9
הלכה ה 9

פרק א

הלכה ג

שופר של עולה לא יתקע בו ואם תקע בו יצא כו'. וכתב הכס"מ דהא דלא יתקע בו משום איסור מעילה היינו בשתלשו קודם זריקה דאילו לאחר זריקה אין מועלין בעורה וקרניה שהכל לכהנים כדאמרינן בזבחים. וכיוצא בזה כתב הרדב"ז בתשובה סי' ב' אלפים קצ"א דאיירי בשתלשו מחיים אבל לאחר הקרבה אין איסור כלל בהנאת עצמות העולה. ויש לתמוה הא לדעת רבינו איכא מעילה בעצמות עולה אף כשתלשן לאחר זריקה כמ"ש בפ"ב דהלכות מעילה ואינו מתיר אלא א"כ שתלשן קודם זריקה ואח"כ נזרק הדם דאז הוא דאתאי זריקה ושריתינהו וכן מוכח בפ"י דהלכות מעשה הקרבנות דין י'. ושוב מצאתי שהרגיש בזה בס' שמות בארץ. ובס' פני יהושע כתב דהא דאיכא איסור בתקיעה איירי בעניין שלא מעל התולש כגון במזיד או שנתלש מאיליו דאל"כ כיון שמעל התולש יצא הקרן לחולין דלא שייך קדושת הגוף:

ומה שהקשה בס' טעם המלך דאמאי לא יתקע בשופר של עולה לכתחילה כשאין לו אחר דנימא דתיתי עשה דתקיעה ותדחה לא תעשה דמעילה. ותירץ דכיון דאפשר שישאל על הקדשו הו"ל כאילו אפשר לקיים מצות עשה דתקיעה בלא דחיית לא תעשה דמעילה ובכהאי גוונא קיי"ל דלא דחי עשה ללא תעשה. ולכאורה הוא נגד הסוגיא דפ"ק דיבמות דמשמע אדרבא דלאו שאפשר לו היתר ע"י שאלה לא מקרי אפשר לקיים שניהם כיון שרוצה לקיים נדרו ואינו רוצה לישאל עליו. ועוד דקיי"ל שאין נשאלין על נדרי הקדש אלא מדוחק וכמ"ש רבינו בסוף הלכות נדרים. [וי"ל דשאני הכא דאיכא נמי לא תעשה דבל יחל ואין עשה דוחה שני לא תעשה כמ"ש בספר כריתות ומהאי טעמא נמי תנן בפסחים דאין יוצאין ידי חובת מצה בהקדש שלא נפדה ולא אמר עשה דוחה לא תעשה וכמ"ש בהל' חמץ ומצה. ודברי המל"מ בסמוך צ"ע. ומיהו לפי הסוגיא דפ"ק דיבמות (דף ה') משמע דעשה דוחה אף לא תעשה ועשה שישנו בשאלה. ולפ"ז אכתי תקשי דלדחי עשה דשופר לאו דמעילה ובל יחל דאיתנהו בשאלה בקדשים מחיים ואף לאחר שחיטה מהני שאלה קודם זריקה לפי מ"ש רשב"ם בב"ב (דף ק"כ) ותוס' בכריתות (דף י"ג)]. ולי אפשר דלאו דמעילה הוי לאו שבמקדש ואין עשה דוחה אותו וכדאיתא בזבחים (דף צ"ז ע"ב) גבי לאו דשבירת עצם בפסח ולאו דאכילת קדשים שנפסלו. ובס' טורי אבן בחגיגה (דף ט"ז) כתב דהוא הדין לאו דעבודה בקדשים חשיב לאו דמקדש אע"ג דנוהג בכל מקום. וא"כ הוא הדין לאו דמעילה בקודש חשיב דלא גרע מלאו דאיסור עבודה בקדשים דהוי לאו שבמקדש דלא דחי ליה עשה:

הלכה ד

שופר של ר"ה אין מחללין עליו את יו"ט כו' מפני שתקיעת שופר מצות עשה ויו"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. ועיין במל"מ באם עבר ודחה אי היה חייב על הלא תעשה ומסיק בשם תוס' שלהי חולין דלא חייב. ונראה שכן הוא דעת רבינו ויש להוכיח כן ממ"ש בהלכות נזירות סוף פ"ז דמבואר שם דאי בטל העשה לא נשאר אלא לא תעשה וכו' ושמע מינה דלא אמרינן דהלאו שלו אלים משאר לא תעשה. ומ"ש בפ"ג מהלכות נדרים דהיה חייב היינו משום דהתם גלי קרא דחייב. וכ"כ בשו"ת נודע ביהודה במהדורא תניינא:

ומ"ש בהג"ה שם להוכיח דהיה חייב מהא דאמר בשבת (דף כ"ה) גבי שריפת קדשים ביו"ט דלא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה ואמאי צריך לומר כן דתיפוק ליה דאף עשה גרידא אינה נדחית מפני עשה דמאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה וא"כ כי אמר דהוי לא תעשה ועשה נפקא מינה דמשום הכי היה חייב כשעבר. ואינו מוכרח דיש לדחות על פי מ"ש מהרש"א בפ"ב דבבא מציעא דעשה השוה בכל מצי דחי לעשה שאינה שוה בכל. וכבר כתב כן בחידושי הריטב"א. וא"כ על כרחך הוצרך לומר בשבת דשריפת קדשים אינו דוחה יו"ט משום דהוי עשה ולא תעשה דאי הוה יו"ט רק עשה לחוד הוה מצי עשה דשריפת קדשים לדחות עשה דיו"ט דעשה דשריפת קדשים שוה בכל דנוהג בנשים ואילו עשה דיו"ט אינו נוהג בנשים דהוי זמן גרמא וכמו שמבואר מדברי תוס' בקידושין (דף ל"ד ע"א). ולדעת רבינו בספר המצוות דסבר דנשים מצוות בעשה דיו"ט כמו שהן מצוות על הלא תעשה י"ל בענין אחר לפי שיטתו דס"ל דעשה שהיא בקום ועשה דוחה לעשה שהיא בשב ואל תעשה וכמ"ש השאגת אריה סי' ל"ג. והכא נמי עשה דשריפת קדשים הוי בקום ועשה, ועשה דיו"ט הוי בשב ואל תעשה ומשום הכי הוי מצי דחי לה אי לאו טעמא דיש בה ג"כ ל"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. [וחכם אחד הקשה דא"כ לידחי נמי ללא תעשה ועשה כיון דס"ל דהלאו כמאן דליתא וגם העשה גריע מעשה הדוחה. ולק"מ דמכל מקום לא התירה תורה לכתחילה לדחות ולעבור על עשה ול"ת בהצטרפם יחד דלא דמי לכלאים בציצית דליכא רק ל"ת גרידא]:

אך שהקשה על זה [השאגת אריה] מהא דאמר בפסחים (דף נ"ט) גבי עשה דאכילת קדשים דלא אולמא מעשה דהשלמה. והרי עשה דאכילה היא בקום ועשה ודהשלמה היא בשב ואל תעשה ואפילו הכי קאמר דלא אולמא. ועיין בס' נר תמיד שכתב ליישב דעיקר כוונת הגמ' שם דלא אולמא עשה דאכילה שתדחה עשה דהשלמה משום דהתם לא הוי בעידנא דבשעת בטול עשה דהשלמה לא קמקיים לעשה דאכילה ולפ"ז גבי

שריפת קדשים ביו"ט דהוי בעידנא אולמא שפיר. והא דאיצטריך כאן גבי שופר לומר דלא דחי יו"ט משום דהוי עשה ולא תעשה משמע דאילו לא הוה יו"ט רק עשה הוה אולמא עשה דשופר ואע"ג דלא הוה בעידנא. י"ל דגבי שופר היינו טעמא דהוי עשה דרבים ופירושו דאחד יכול להוציא רבים ידי חובתן וכמ"ש המג"א בסי' תמ"ו. משא"כ עשה דשביתת יו"ט דלא הוי עשה דרבים כמו שופר:

ומיהו אם עבר ודחה עשה לעשה ולא תעשה שיש בו כרת נראה דחייב. דגבי עשה ולא תעשה טעמא דלא היה חייב הוא משום דאמרינן דהלאו לא אלים משאר לא תעשה שנדחה מפני עשה ולא נשאר רק עשה, וגבי לא תעשה שיש בה כרת הרי הלאו גופיה אלים וקאי. וכן יש ללמוד ממ"ש רבינו בהלכות שבת פרק י"ט גבי עשה דציצית עיין שם. וכהאי גוונא מצינו גבי עשה דמילה שלא בזמנה דקיי"ל שאינה דוחה שבת ואם עבר ומל חייב וכדמוכח בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף ק"ל). וכן קרבן יחיד שעבר והקריב בשבת חייב וכדאיתא בסוף פ"ו דפסחים (דף ע"ג) ובפ"ב דחולין (דף מ'). [ומיהו בס' אור חדש הוכיח מתוס' פסחים פ"ה דלא חייב וכן הוכיח בס' שושנת העמקים כלל ג' מפסחים (דף מ"ז ע"ב) ועיין בס' קרבן עדה בירושלמי פ"ז דשבת שכתב דחייב]:

פרק ב

הלכה ד

נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו כו' לא יצא ידי חובתו עד שיתכוון שומע ומשמיע. עיין בהרב המגיד ובכס"מ ולח"מ. והנה כבר נתבאר בזה בארוכה לעיל בהלכות חמץ ומצה בס"ד:

פרק ד

הלכה טז

דופני הסוכה כשרים אפילו מבעלי חיים. ובפט"ז מהלכות שבת כתב בכל עושין מחיצה אפי' בבהמה חיה ועוף והוא שיהיו כפותין שלא ינודו וסמך כאן על מ"ש שם. [ועוד כתב רבינו כהאי גוונא בפט"ו מהל' טומאת מת גבי בהמה שממעטת בחלון מפני הטומאה דצריך שתהיה קשורה שלא תברח]. ובס' נשמת אדם הקשה דאמאי לא חייש רבינו כאן למיתה וכדחייש בכמה דוכתי. ואישתמיטתיה דכבר הרגיש בזה הלח"מ בריש הלכות נזיר דאמאי לא חיישינן כאן למיתה כמו בעלמא ותירץ דכאן חששא רחוקה היא וכדמוכח בגמרא דאיירי דמתוחה באשלי מלעיל כו' אלא דזימנין דמוקים לה בפחות

מג' סמוך לסכך וכיון דמיתא כווצא ולאו אדעתיה והא ודאי חששא רחוקה היא. והנה כבר הקדימו בזה הריטב"א בחידושיו. ויישב בזה הקושיא שהובא במהרש"א שמקשים דרבי יהודה אדרבי יהודה לפי מאי דמפיך בסוגיא דסוכה דר' יהודה מכשיר ולא חייש למיתה וגבי נוד חייש לבקיעה דשאני הכא דחששא רחוקה היא. ויש להביא ראיה לזה דלא חיישינן לשמא כווצא ולאו אדעתיה מהא דאמרינן בערובין (דף ע"ט) דאי איכא תקרה כי מפחית מנכרא. [אבל מה שתירץ בס' נשמת אדם דטעמא דרבינו דלא חייש הכא למיתה הוא משום דאי מייתא חזי לה אינו מחוור דהא ביו"ט אף אי חזי לה לא מצי מתקן לה ונמצא בטל ממצות סוכה]:

פרק ה

הלכה ד

סככה בפשתי העץ שלא דק אותן ולא נפצן כשירה. ועיין בלח"מ שתמה דמלשון זה משמע דאילו דק פסולה אע"ג דלא נפצן. וממה שפסק אח"כ ואם דק ונפץ אין מסככין בו משמע דאילו דק לחוד כשר. וכן הקשה בס' אליה זוטא. ונראה ליישב על פי מ"ש בספר ברכי יוסף בביאורו לחו"מ דגם בלשונות הפוסקים אמרינן נעשה. ולפ"ז י"ל דכוונת רבינו הוא להחמיר ולפסול בדק לחוד וכמו שיש במשמע מתחילת דבריו וכדעת הרי"ף והרא"ש. והכי קאמר דדוקא לא דק ולא נפץ כשירה הא דק ולא נפץ נעשה כמו אם דק ונפץ ואין מסככין בו וא"כ אין סתירה בלשונו כלל דרישא דוקא וסיפא לאו דוקא דאמר נעשה וכמ"ש:

והנה בגמרא איתא דאמר ר' יוחנן גבי דק ולא נפץ שאינו יודע ופסקוה הרי"ף והרא"ש וגם רבינו לחומרא. וכתב בס' קרבן נתנאל דטעמן דאע"ג דהוי ספק בדרבנן דאף פסול דדק ונפץ אינו מן התורה אלא מדרבנן אפילו הכי פסקו לחומרא במאי דאמר ר' יוחנן אינו יודע משום שכתב בגליון המרדכי פרק החולץ אע"ג דקיי"ל בשל סופרים הלך אחר המיקל היינו היכא דחזינא פלוגתא דתנאי אבל היכא דלא חזינן פלוגתא דתנאי בהדיא אלא לא ידעינן מה אמרי ביה קמאי אזלינן לחומרא אף בשל סופרים ע"כ. ויש לתמוה על בעל קרבן נתנאל דאישתמיט מיניה דברי הדרכי משה בטור יו"ד סי' רמ"ו שהקשה על דברי הגליון הנזכר מהא דרוב פוסקים בכל תיקו דרבנן לקולא אע"ג דאינו אלא ספק מה אמרו ביה קמאי ואינו פלוגתא דתנאי. וכ"כ בשו"ת ר' אליהו בן חיים סי' מ"א. וא"כ אי אפשר שיהא זה טעמן של הרי"ף והרא"ש ורבינו שהרי הן פוסקים לקולא באיבעיא דלא איפשטא במילתא דרבנן וכמו שהוא מבואר בכמה דוכתי. ובעל הגליון שבמרדכי

על כרחך ס"ל כדעת מקצת גאונים שהביא בהגהת רבינו [מיימוני] בפ"ב דהלכות חמץ שפוסקים כל תיקו דאיסורא לחומרא ואפי' בדרבנן ולא קיי"ל כן. ומה שהביא הקרבן נתנאל ראיה מהא דאמר בפרק ערבי פסחים גבי הסיבה דד' כוסות דכולהו צריכי מספק ואע"ג דאינו אלא מדרבנן כבר כתב הר"ן שם דלא דמי לשאר ספק דרבנן:

אלא נראה דטעמו של הרי"ף וסייעתו שפסקו כאן לחומרא הוא משום דלא דמי נידון דהכא לשאר איבעיות דלא נפשטו כיון דר' יוחנן אמרה בלשון אינו יודע גרע דחשבינן לה לספק חסרון ידיעה ובכהאי גוונא מחמירין אף בדרבנן כמ"ש הפוסקים. ועיין בזה בפמ"ג לאו"ח סי' קס"ב שכתב דאפילו באיבעיא דלא איפשטא איכא דחשיב לה לספק חסרון ידיעה משום דאפשר שיבוא איזה חכם ויפשטנה. ורק היכא דאמר הגמרא לשון תיקו לא הוי חסרון ידיעה כיון דאין רשות עתה לשום חכם לפושטה ואינו תלוי בחכמה עד שיבוא מורה צדק. ולפ"ז כל שכן היכא דאיתא בגמרא הספק בלשון אינו יודע דיש לחשבו בספק חסרון ידיעה כיון שתלה הדבר בפירוש בלשון המורה חסרון בידיעה. ושפיר שפסקוה לחומרא:

פרק ז

הלכה ז

כמה נוטל מהן כו' ואם רצה להוסיף כו'. וכתב הראב"ד לא שמעתי מעולם פסול בזה. וכתב הרב המגיד לדעת הראב"ד דבמין אחר איכא איסור בל תוסיף. והקשה על זה הלח"מ דודאי לרבנן דסבירא להו דלולב אין צריך אגד אינו עובר בבל תוסיף אפי' בהוספות מין אחר כמו שיראה מדברי רבא פרק לולב הגזול. ולפמ"ש הרא"ם ריש פרשת ואתחנן לק"מ דההיא דרבא איירי כשאינו מכוון להוסיף משום מצוה רק משום אגד בעלמא ומשום הכי אינו עובר משום בל תוסיף לרבנן אבל אי מוסיף לשם מצוה איכא בל תוסיף גם לרבנן אע"ג דסבירא להו דאין צריך אגד ולא אמר דפטור משום דהאי לחודיה קאי כיון שמוסיף לשם מצוה דבר חדש בזמנו עובר אע"ג דקאי לחודיה וכדמוכח בר"ה גבי הוספה בברכת כהנים. ועיין שם שמיישב דלא תיקשי מהא דאיתא בפ' הנחנקין גבי חיוב בזקן ממרא דדוקא הוא דלא מחייב בכהאי גוונא אבל בעלמא איכא בל תוסיף. ועפ"ז אתי שפיר ג"כ מה שהקשה הלח"מ עוד בסמוך אמ"ש הרה"מ דעובר כשנוטל שני לולבין מההיא דהנחנקין ולפי דברי הרא"ם לק"מ:

פרק ח

הלכה ה

היו ענביו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדומות או שחורות פסול ואם מעטן כשר ואין ממעטין אותן ביו"ט לפי שהוא כמתקן עבר ולקטן הרי זה כשר. משמע דאף אם נעשו שחורות ביו"ט חוזרות להכשרן על ידי ליקוט. ותמה הכס"מ דבגמרא אמרינן דדוקא בדאשחור מאתמול דהוה דיחוי דמעיקרא לא הוה דיחוי וחוזר ונראה על ידי ליקוט אבל אי אשחור ביו"ט דהוה נראה ונדחה הוי ספק אי חוזר ונראה ורבינו לא חילק בכך. וכתב דאפשר דטעמו משום דאע"ג דנראה ונדחה הוא כל שבידו לתקן לאו דחוי הוא וכדאמר רב אשי בפ' כל הפסולין והכא נמי בידו לתקן הוא כו' דאי משכח הושענא אחריתא רשאי ללקטן לאכילה. ועיין שם שנשאר בתימה על רבינו דלמה לא כתב שצריך שתהיה לו הושענא אחריתא לשיהיה מותר ללקטן לאכילה. ומשמע מדבריו דאילו משום להכשירן אין צריך שיהיה לו הושענא אחריתא אלא אע"פ שאין לו ועבר וליקטן באיסור כשר דחשיב בידו לתקן אם היה לו. וזהו נגד דברי הר"ן שכתב דלא דמי להא דזבחים גבי קיבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר דהתם בידו לגמרי לתקן דמצוה נמי איכא אבל הכא אין בידו אלא בעבירה דהא אין ממעטין אותו ביו"ט וכיוצא בזה הם דברי התוס' בזבחים:

ולי נראה ליישב דעת רבינו באופן אחר והוא על פי מ"ש הר"ן ובחידושי רשב"א בסוכה אהא דתנן אין ממעטין ביו"ט וצריך לומר משום דמתקן מנא ולא שרו ליה משום מתוך שהותרה מלאכה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דכיון דמתקן מנא לא הותר לתקן מנא ביו"ט ע"כ. והנה סברא זו דלא הותר תיקון מנא ביו"ט לצורך תליא בפלוגתא דר' יהודה ורבנן בפ"ק דמגילה (דף ז') וכמה דוכתי גבי מכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט אם מותר לעשותן ביו"ט דרבי יהודה מתיר וחכמים אוסרין דדרשי קרא הוא ולא מכשיריו ולדידהו לא הותר תיקון מנא מן התורה ביו"ט אף לצורך דהא תיקון מנא אינו אלא מכשירי אוכל נפש. אבל לר"י דמתיר מכשירי אוכל נפש בשלא היה אפשר מערב יו"ט מתיר ג"כ תיקון מנא כשהוא לצורך אוכל נפש ולא היה אפשר מערב יו"ט וכגון שנתקלקל ביו"ט וכמו שמבואר בסוגיא דביצה (דף כ"ח) דקאמר גבי גריפת תנור שהוסק ביו"ט וסכין שנפגם ושפוד שנרצף ביו"ט באנו למחלוקת דר"י ורבנן. וא"כ כי היכי דמתיר ר"י תיקון מנא לצורך אוכל נפש הכי נמי מותר שלא לצורך אוכל נפש אלא משום צורך היום כשלא הוה אפשר מערב יו"ט דלדידיה הוו מכשירין כאוכל נפש ואמר בהו נמי מתוך כדאמרינן באוכל נפש. [ואף דהר"ן כתב שם דלא התיר ר"י תיקון

כלי בדבר שהוא מלאכת עבודה ממש ע"ש בספר פני יהושע שהוכיח מתוס' דשבת (דף צ"ה) דלא סבירא להו הכי. ועוד דגם הר"ן לא כתב כן רק בתיקון מלאכה שעומדת לימים רבים וזה אינו בכאן]. וכן מצאתי שכתב בס' שער המלך בהלכות יו"ט. ולפ"ז על כרחך מתניתין דסוכה דקתני דאין ממעטין ביו"ט איירי דוקא בשאשחור מערב יו"ט שהיה אפשר למעטן מבעוד יום אי נמי אפילו ביו"ט ואתיא כרבנן דסבירא להו דשום תיקון מנא לא הותר ביו"ט. דאילו לר' יהודה דהותר תיקון מנא לצורך אוכל נפש ואמר מתוך כו' ומתיר גם כן לצורך היום הכי נמי מתיר למעט לצורך מצות היום לקיים מצות לולב ואף שמתקן מנא שמכשירו:

[**וזה** דלא כמ"ש בספר פני יהושע פ"ק דביצה דבמכשירין לא אמר כלל מתוך והביא ראיה דאל"כ אין לך מלאכה שאסור מן התורה דכולהו שייכי במכשירין ע"ש. ולק"מ דמ"מ משכחת דאסרה תורה מלאכה שאין בה צורך כלל ובכהאי גוונא לכו"ע לא אמר מתוך במכשירין. ועוד משכחת לה מלאכה שאסורה כשהיה אפשר מערב יו"ט דהכי נמי לא הותר במכשירין גם לרבי יהודה וכן לא הותר כשעושה רק לצורך מחר כמ"ש בשער המלך בשם הר"ן כתב יד ע"ש]:

והשתא אתי שפיר דעת רבינו דאזיל לטעמיה שפסק כר' יהודה במכשירין וכמ"ש הכס"מ בפ"ד דהלכות יו"ט שסובר דמן התורה שרו ורק חכמים אסרוהו היכא שאינה צורך אוכל נפש כל כך והיא מלאכה גמורה. ולפ"ז מן התורה ודאי אין איסור למעט משום תיקון מנא לצורך מצוה אפי' היה תיקון גמור וכאן בלאו הכי לא הוה בתיקון ההושענא משום מלאכה גמורה רק שבות מדרבנן וכמ"ש תוס' שבת (דף ק"ג) ובכהאי גוונא היה להתיר מן הדין לגמרי. ובוודאי רק לחומרא בעלמא אמרו שאין ממעטין ביו"ט. ועכ"פ אין להחמיר ולפסול דיעבד כשעבר ומיעטו ולחשבו דחוי משום חומרא זו שאין ממעטין לכתחילה שהיא תרי דרבנן אי משום מלאכה גופה אי משום מתוך. [כיון דמעיקר [ה]דין אפי' לכתחילה היה שרי ומצוה נמי איכא רק לכתחילה משום חומרא בעלמא אין ממעטין משום הכי לא חשוב עכ"פ דחוי מחמת זה להיות נפסל כשלקטו. וכהאי גוונא כתב בחידושי הרשב"א אההיא דעבודה זרה דלא חשוב דחוי כיון דבדיעבד יצא קודם ביטול. והא דאסר כאן לתקן לכתחילה וגבי תיקון דטבילת כלי שנטמא ביו"ט מותר לכתחילה משום שאינו מתקן גמור כמ"ש השאגת אריה סי' נ"ו שאני התם דראוי לתשמיש קודם טבילה לטמא משא"כ כאן:

ומ"ש הכס"מ כאן דגרסינן בגמרא (דף ל"ג) תנו רבנן יבשו רוב עליו ונשארו בו שלשה בדי עלין לחין כשר אמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד ורבינו השמיט ברייתא זו ומאי

דאתמר עלה וצריך טעם למה. וכ"כ בב"י סי' תרמ"ו. ויש לתמוה על הרב איך אישתמיט מיניה שכבר העתיק רבינו ברייתא זו ומאי דאיתמר עלה לעיל בפרק ז' מהלכות אלו דין ח' שכתב שם וז"ל והדס וערבה אין פחות מג' טפחים ואם היו ארוכין כל שהן כשרים ואפי' שאין בכל בד ובד אלא שלשה עלין לחין כשרין והוא שיהיו בראש הבד. והרה"מ שם הראה מקורו מגמ' הנ"ל. וכן נעלם דברי רבינו הנ"ל למהר"ם בן חביב ז"ל בס' שמות בארץ שכתב ליישב טעם השמטה משום דרבינו לא השמיט ברייתא דיבשו רוב עליו ונשתיירו בו שלשה בדי עלי לחין כשר דכיון דכתב בפרק זה דנשרו רוב [כשר] כל שכן ביבשו ומה שהשמיט מה שאמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד הוא משום דס"ל לרבינו דאינו אלא למאן דפסל נקטם ראשו אבל איהו ס"ל נקטם ראשו כשר על כן השמיט הא דרב חסדא עכ"ד. וזה אינו דכבר הביא רבינו גם מימרא דרב חסדא שיהיו העלין לחין שנשתיירו בראש הבד. ואע"ג דמכשיר בנקטם ראשו פוסל כאן. ונראה דטעמו דלא מכשר אלא כשנקטם רק הראש ורוב עליו קיימים אבל אם אין רוב עליו קיימים רק המיעוט צריך שיהיה עכ"פ הראש קיים דתרי קולי לא מקילין בהדס להכשיר בקטום וגם בנשרו או יבשו רוב עליו. ולפ"ז שפיר אתי הא דרב חסדא לכו"ע ומשום הכי העתיקו לעיל]: